

UMOWA

między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji,

sporządzona w Warszawie dnia 10 listopada 1989 r.

W imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

PREZYDENT POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 10 listopada 1989 r. została sporządzona w Warszawie Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji w następującym brzmieniu:

UMOWA

Artykuł 1

**między Polską Rzeczpospolitą Ludową
a Republiką Federalną Niemiec
w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji**

Umawiające się Strony,
pragnąc pogłębić obustronną współpracę gospodarczą,
dążąc do stworzenia korzystnych warunków dla wzajemnych inwestycji,

uznając, że popieranie tych inwestycji i ich ochrona na podstawie niniejszej umowy służyć będą dalszemu rozwojowi inicjatyw gospodarczych w tej dziedzinie

— uzgodniły, co następuje:

1. W rozumieniu niniejszej umowy:

- a) pojęcie „inwestycja” obejmuje wszelkie mienie, które inwestor jednej Umawiającej się Strony inwestuje na terytorium drugiej Umawiającej się Strony zgodnie z jej ustawodawstwem, a w szczególności:
- własność ruchomości i nieruchomości oraz wszelkie inne prawa rzeczowe, takie jak hipoteka i prawo zastawu,
 - akcje, udziały oraz inne rodzaje uczestnictwa w spółkach,
 - roszczenia pieniężne do kwot wydatkowanych na stworzenie wartości gospodarczej lub roszczenia do świadczeń mających wartość gospodarczą,

- prawa autorskie, prawa własności przemysłowej, procesy technologiczne, znaki handlowe, nazwy handlowe, know-how i goodwill,
 - prawa do działalności przemysłowej mające wartość gospodarczą, włącznie z prawami do poszukiwania, badania, eksploatacji lub wydobycia zasobów naturalnych, wykonywane na podstawie zezwolenia wydanego zgodnie z ustawodawstwem Umawiającej się Strony, na której terytorium dokonywana jest inwestycja, lub zezwolenia wynikającego z odpowiedniego porozumienia;
- b) pojęcie „przychody” oznacza kwoty uzyskane w określonym czasie w formie udziałów w zyskach, dywidend, odsetek, opłat licencyjnych lub innych porównywalnych wpływów z inwestycji w rozumieniu litery a);
- c) pojęcie „inwestor” oznacza osobę fizyczną mającą stałe miejsce zamieszkania lub osobę prawną mającą siedzibę w jednym z obszarów obowiązywania niniejszej umowy, uprawnioną do dokonywania inwestycji.

2. Niniejsza umowa dotyczy wyłącznej strefy ekonomicznej i szelfu kontynentalnego, w stosunku do których dana Umawiająca się Strona może zgodnie z prawem międzynarodowym wykonywać suwerenne prawa i uprawnienia do poszukiwania, eksploatacji i utrzymywania zasobów naturalnych

Artykuł 2

1. Każda Umawiająca się Strona będzie w miarę możliwości popierać na swoim terytorium inwestycje inwestorów drugiej Umawiającej się Strony i dopuszczać te inwestycje zgodnie ze swymi przepisami prawnymi. Inwestycje dopuszczone zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony korzystają z ochrony niniejszej umowy. Każda Umawiająca się Strona będzie w każdym przypadku zapewniać tym inwestycjom równe i sprawiedliwe traktowanie.

2. Umawiające się Strony nie powinny poprzez nieuzasadnione lub dyskryminacyjne posunięcia na swoim terytorium oddziaływać w jakikolwiek sposób negatywnie na zarządzanie, użytkowanie lub korzystanie z inwestycji inwestorów drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 3

1. Każda Umawiająca się Strona będzie traktować na swoim terytorium inwestycje inwestorów drugiej Umawiającej się Strony lub inwestycje, w których mają udział inwestorzy drugiej Umawiającej się Strony, nie mniej korzystnie niż inwestycje własnych inwestorów bądź inwestycje inwestorów państw trzecich.

2. Każda Umawiająca się Strona będzie traktować na swoim terytorium inwestorów drugiej Umawiającej się Strony, w odniesieniu do ich działalności związanej z inwestycjami, nie mniej korzystnie niż własnych inwestorów lub inwestorów państw trzecich.

3. Traktowanie to nie dotyczy przywilejów, które jedna Umawiająca się Strona przyznaje inwestorom państw trzecich ze względu na ich udział w unii celnej lub gospodarczej, wspólnym rynku, Radzie Wzajemnej Pomocy Gospodarczej lub w strefie wolnego handlu bądź ze względu na ich stowarzyszenie z nimi.

4. Traktowanie, o którym mowa w niniejszym artykule, nie dotyczy ulg, które jedna Umawiająca się Strona przyznaje inwestorom państw trzecich na podstawie umowy o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu lub w oparciu o inne porozumienia w sprawach podatkowych.

Artykuł 4

1. Inwestycje inwestorów jednej Umawiającej się Strony korzystają na terytorium drugiej Umawiającej się Strony z pełnej ochrony i bezpieczeństwa.

2. Inwestycje inwestorów jednej Umawiającej się Strony mogą na terytorium drugiej Umawiającej się Strony ulec wywłaszczeniu, nacjonalizacji lub mogą być poddane innym środkom równoznacznym w skutkach z wywłaszczeniem lub nacjonalizacją tylko w interesie publicznym i za odszkodowaniem. Odszkodowanie musi odpowiadać wartości wywłaszczonej inwestycji bezpośrednio przed momentem, w którym wywłaszczenie lub nacjonalizacja stały się publicznie znane. Odszkodowanie musi być wypłacone niezwłocznie, najpóźniej jednak w ciągu dwóch miesięcy; poczynając od trzeciego miesiąca do momentu wypłaty podlega ono oprocentowaniu według normalnej bankowej stopy procentowej; musi być zapewniona rzeczywista możliwość wykorzystania i transferu tego odszkodowania. Właściwy sposób ustalenia i wypłacenia odszkodowania powinien zostać ustalony najpóźniej w momencie wywłaszczenia, nacjonalizacji lub podjęcia równoznacznych w skutkach środków. Zgodność z prawem wywłaszczenia, nacjonalizacji lub równoznacznych w skutkach środków i wysokość odszkodowania podlega zbadaniu w drodze zwykłego postępowania przed sądem powszechnym.

3. Inwestorzy jednej Umawiającej się Strony, których inwestycje doznały uszczerbku wskutek wojny lub innych konfliktów zbrojnych, rewolucji, stanu wyjątkowego lub zamieszek na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, będą w odniesieniu do ewentualnego odtworzenia, kompensaty, odszkodowania lub innych świadczeń traktowani przez tę Umawiającą się Stronę nie mniej korzystnie niż jej własni inwestorzy. Takie płatności podlegają swobodnemu transferowi.

4. W odniesieniu do spraw uregulowanych w niniejszym artykule, inwestorzy jednej Umawiającej się Strony korzystają z najwyższego uprzywilejowania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 5

Każda Umawiająca się Strona gwarantuje inwestorom drugiej Umawiającej się Strony swobodny transfer należności związanych z inwestycją, a w szczególności:

- a) kapitału i kwot dodatkowych na utrzymanie lub powiększenie inwestycji;
- b) przychodów;
- c) spłaty pożyczek;
- d) wpływów z tytułu całkowitej lub częściowej sprzedaży albo likwidacji inwestycji;
- e) odszkodowań przewidzianych w artykule 4 niniejszej umowy.

Artykuł 6

1. Jeżeli jedna Umawiająca się Strona dokona na rzecz swego inwestora płatności odszkodowań na podstawie gwarancji dla inwestycji na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, wówczas ta druga Umawiająca się Strona uzna, bez uszczerbku dla praw pierwszej Umawiającej się Strony zawartych w artykule 10, przeniesienie wszelkich praw lub roszczeń tego inwestora na mocy ustawy lub na podstawie czynności prawnych na pierwszą Umawiającą się Stronę. Druga Umawiająca się Strona uzna również wejście pierwszej Umawiającej się Strony, która dokonała płatności, w te wszystkie przeniesione prawa lub roszczenia. Umawiająca się Strona, która dokonała płatności, może dochodzić należnych inwestorowi praw lub występować z roszczeniami tylko w tym zakresie, w jakim mógłby ich dochodzić inwestor. Jednocześnie druga Umawiająca się Strona może dochodzić swoich roszczeń w stosunku do inwestora wobec Umawiającej się Strony, która dokonała płatności.

2. W przypadku przeniesienia praw lub roszczeń inwestora na Umawiającą się Stronę, która dokonała płatności, inwestor nie może ich dochodzić wobec drugiej Umawiającej się Strony, chyba że zostanie on do tego uprawniony przez Umawiającą się Stronę, która dokonała płatności.

3. W odniesieniu do transferu płatności na podstawie przeniesionych roszczeń mają odpowiednie zastosowanie artykuł 4 ust. 2 i 3 oraz artykuł 5.

Artykuł 7

Transfery, o których mowa w artykule 4 ust. 2 i 3 oraz w artykułach 5 i 6, odbywają się niezwłocznie według kursu obowiązującego w dniu transferu.

Artykuł 8

1. Jeżeli z przepisów prawnych jednej Umawiającej się Strony lub zobowiązań prawnomiędzynarodowych, istniejących lub mogących powstać w przyszłości pomiędzy Umawiającymi się Stronami niezależnie od niniejszej umowy, wynika przepis ogólny lub szczególny gwarantujący inwestycjom inwestorów drugiej Umawiającej się Strony traktowanie korzystniejsze niż przewidziane niniejszą umową, wówczas przepis ten ma pierwszeństwo przed niniejszą umową w zakresie, w jakim jest on korzystniejszy.

2. Każda Umawiająca się Strona dotrzyma wszelkich innych zobowiązań, jakie podjęła w odniesieniu do inwestycji inwestorów drugiej Umawiającej się Strony na swoim terytorium.

Artykuł 9

Niniejsza umowa dotyczy również spraw, które wyłonią się po wejściu w życie niniejszej umowy, a będą związane z inwestycjami wykonanymi na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, zgodnie z jej przepisami prawnymi, po dniu 14 września 1972 r., a przed wejściem w życie niniejszej umowy.

Artykuł 10

1. Spory między Umawiającymi się Stronami dotyczące interpretacji lub stosowania niniejszej umowy powinny być w miarę możliwości rozstrzygane przez Rządy obu Umawiających się Stron.

2. Jeżeli nie można rozstrzygnąć sporu w powyższy sposób, wówczas należy na żądanie jednej z Umawiających się Stron przedłożyć go trybunałowi arbitrażowemu.

3. Trybunał arbitrażowy tworzony będzie, oddzielnie dla każdej sprawy, w ten sposób, że każda Umawiająca się Strona wyznaczy jednego arbitra i obaj wyznaczeni w ten sposób arbitrzy wyrażą zgodę na obywatela państwa trzeciego, jako przewodniczącego, wyznaczonego przez Rządy Umawiających się Stron. Wyznaczenie arbitrowi powinno nastąpić w ciągu dwóch miesięcy, a przewodniczącego w ciągu trzech miesięcy, od daty zawiadomienia jednej Umawiającej się Strony przez drugą, że chce przedłożyć spór trybunałowi arbitrażowemu.

4. W przypadku niedotrzymania terminów wymienionych w ustępie 3, z braku innego porozumienia, każda Umawiająca się Strona może zwrócić się do Przewodniczącego Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z prośbą o dokonanie koniecznych nominacji.

5. Trybunał arbitrażowy orzeka większością głosów. Jego decyzje są wiążące. Każda Umawiająca się Strona pokrywa koszty własnego arbitra oraz koszty jej udziału w postępowaniu przed trybunałem arbitrażowym; koszty przewodniczącego oraz pozostałe koszty pokrywają w równych częściach obie Umawiające się Strony. Trybunał arbitrażowy może inaczej uregulować sprawę kosztów. W pozostałych kwestiach trybunał arbitrażowy sam reguluje swój tryb postępowania.

6. W przypadku gdy obie Umawiające się Strony staną się stronami Konwencji o rozstrzyganiu sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami innych państw z dnia 18 marca 1965 r., wówczas ze względu na postanowienia artykułu 27 ustępu 1 tej konwencji przewidziany uprzednio trybunał arbitrażowy nie może być zwołany, jeżeli stosownie do postanowień artykułu 25 konwencji doszło do porozumienia między inwestorem jednej Umawiającej się Strony a drugą Umawiającą się Stroną. Nie narusza to możliwości zwołania przewidzianego uprzednio trybunału arbitrażowego w przypadku nierespektowania decyzji trybunału arbitrażowego powołanego na mocy wyżej wymienionej konwencji (artykuł 27) lub w przypadku subrogacji na mocy ustawy lub na podstawie czynności prawnych stosownie do artykułu 6 niniejszej umowy.

Artykuł 11

1. Spory dotyczące inwestycji między jedną Umawiającą się Stroną a inwestorem drugiej Umawiającej się Strony powinny być w miarę możliwości rozstrzygane polubownie między stronami sporu.

2. Jeżeli spór dotyczący spraw, o których mowa w artykule 4 ust. 2 lub w artykule 5, nie może być rozstrzygnięty w terminie sześciu miesięcy od chwili zgłoszenia go przez jedną ze stron, wówczas na żądanie jednej ze stron sporu należy przedłożyć go trybunałowi arbitrażowemu.

3. Postanowienia ust. 2 dotyczą również sporów w sprawach, w odniesieniu do których inwestor i Umawiająca się Strona uzgodnili postępowanie arbitrażowe.

4. Jeżeli strony sporu nie uzgodnią inaczej, wówczas stosuje się odpowiednio postanowienia artykułu 10 ust. 3—5, zgodnie z zasadą, że arbitrzy wyznaczeni są przez strony sporu, a w przypadku niedotrzymania terminów ustalonych w artykule 10 ust. 3 każda ze stron sporu może z braku innych porozumień zwrócić się do przewodniczącego In-

stytutu Arbitrażowego Izby Handlowej w Sztokholmie z prośbą o dokonanie koniecznych nominacji. Orzeczenie trybunału arbitrażowego zostanie uznane i wykonane zgodnie z Konwencją z dnia 10 czerwca 1958 r. o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych.

5. Umawiająca się Strona, będąca równocześnie stroną sporu, nie będzie w trakcie postępowania przed trybunałem arbitrażowym lub wykonywania orzeczenia tego trybunału powoływać się na argument, że inwestor drugiej Umawiającej się Strony otrzymał za część lub za całość poniesionej szkody odszkodowanie z tytułu zawartego ubezpieczenia. Postanowienia artykułu 6 ust. 2 pozostają nienaruszone.

Artykuł 12

Niniejsza umowa obowiązuje niezależnie od tego, czy między Umawiającymi się Stronami istnieją stosunki dyplomatyczne lub konsularne.

Artykuł 13

Stosownie do Porozumienia Czterostronnego z dnia 3 września 1971 r. niniejsza umowa rozciąga się zgodnie z ustalonymi procedurami na Berlin (Zachodni).

Artykuł 14

1. Niniejsza umowa podlega ratyfikacji; dokumenty ratyfikacyjne zostaną wymienione w Bonn w możliwie najkrótszym terminie.

2. Niniejsza umowa wejdzie w życie po upływie jednego miesiąca od dnia wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. Pozostaje ona w mocy w ciągu dziesięciu lat; po ich upływie ulega przedłużeniu na czas nie ograniczony, jeżeli żadna z Umawiających się Stron nie dokona pisemnego wypowiedzenia umowy w terminie dwunastu miesięcy przed jej wygaśnięciem. Po upływie dziesięciu lat umowa może być wypowiedziana w każdym czasie z zachowaniem dwunastomiesięcznego okresu wypowiedzenia.

3. W odniesieniu do inwestycji dokonanych przez upływem ważności niniejszej umowy postanowienia artykułów 1 do 13 zachowują moc obowiązującą przez dalszych dwadzieścia lat, licząc od dnia upływu ważności niniejszej umowy.

Sporządzono w Warszawie dnia 10 listopada 1989 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w języku polskim i niemieckim, przy czym oba teksty mają jednakową moc obowiązującą.

Za Polską
Rzeczpospolitą Ludową:

K. Skubiszewski

Za Republikę
Federalną Niemiec:

H. D. Genscher

PROTOKÓŁ

Przy podpisaniu Umowy między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji przyjęto ponadto następujące uzgodnienia stanowiące integralną część umowy:

1. Do artykułu 1:

- a) Przez pojęcie „inwestycje” zgodnie z artykułem 1 ust. 1 lit. a) rozumie się inwestycje dokonane w celach gospodarczych.
- b) Przychody z tytułu inwestycji, a w przypadkach ich ponownego zainwestowania również przychody z tytułu reinwestycji, korzystają z takiej samej ochrony jak inwestycje.

2. Do artykułu 3:

- a) Przez „działalność” w rozumieniu artykułu 3 ust. 2 należy rozumieć zarządzanie, przeznaczenie, użytkowanie i korzystanie z inwestycji. Przez „mniej korzystne” traktowanie w rozumieniu artykułu 3 należy rozumieć w szczególności: ograniczenia w dostępie do surowców i materiałów pomocniczych, surowców energetycznych i paliw oraz wszelkiego rodzaju środków produkcji i środków obrotowych, utrudnienia w zbyciu wyrobów oraz inne działania o podobnych skutkach.
- b) Działania podejmowane ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny, ochronę życia i zdrowia lub moralności publicznej nie są uważane za traktowanie „mniej korzystne” w rozumieniu artykułu 3.
- c) Postanowienia artykułu 3 nie zobowiązują Umawiającej się Strony do rozciągnięcia ulg, zwolnień i zniżek podatkowych, przyznawanych zgodnie z ustawami podatkowymi tylko zamieszkałym na stałe na jej terytorium osobom fizycznym i mającym tam stałą siedzibę spół-

kom, na stałe zamieszkałe na terytorium drugiej Umawiającej się Strony osoby fizyczne i mające tam stałą siedzibę spółki.

- d) Umawiające się Strony będą w ramach swych wewnętrznych przepisów prawnych zyczliwie rozpatrywać wnioski w sprawie wjazdu i pobytu osób jednej Umawiającej się Strony, które chcą wjechać na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w bezpośrednim związku z inwestycją; to samo odnosi się do pracobiorców jednej Umawiającej się Strony, którzy w bezpośrednim związku z inwestycją chcą wjechać i przebywać na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w celu wykonywania działalności jako pracobiorcy. Wnioski w sprawie zezwolenia na pracę będą również zyczliwie rozpatrywane.

3. Do artykułu 4:

Inwestorowi przysługuje odszkodowanie również w przypadku wywłaszczenia lub porównywalnych działań w rozumieniu artykułu 4 ust. 2, na skutek których doznaje uszczerbku działalność gospodarcza przedsiębiorstwa, w którym ma on udział, i gdy w wyniku tego inwestycja znacznie ucierpiała.

4. Do artykułu 5:

Transfer udziałów w zyskach i dywidend w rozumieniu artykułu 1 ust. 1 lit. b), uzyskanych w walucie polskiej i wykazanych w zweryfikowanym bilansie za rok poprzedni, Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia w następujących etapach:

- od 1 stycznia 1993 r. — 15% kwoty za rok 1992,
- od 1 stycznia 1994 r. — 25% kwoty za rok 1993,
- od 1 stycznia 1995 r. — 35% kwoty za rok 1994,
- od 1 stycznia 1996 r. — 50% kwoty za rok 1995,
- od 1 stycznia 1997 r. — 75% kwoty za rok 1996,
- od 1 stycznia 1998 r. — 100% kwoty za rok 1997.

Nie dotyczy to przypadków, w których między polskimi władzami a inwestorem uzgodniono korzystniejsze rozwiązanie.

Artykuł 5 będzie stosowany bez ograniczeń od momentu wprowadzenia w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej pełnej wymienialności jej waluty.

5. Do artykułu 7:

Za dokonany „niezwłocznie” w rozumieniu artykułu 7 uważa się transfer następujący w terminie normalnie koniecznym dla dokonania formalności związanych z transferem. Termin biegnie od momentu złożenia właściwego wniosku i w żadnym razie nie może przekroczyć dwóch miesięcy.

6. Do artykułu 9 i 11:

a) W odniesieniu do inwestycji dokonanych przed wejściem w życie niniejszej umowy Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewni transfer dochodów uzyskanych w walucie polskiej ze sprzedaży lub likwidacji w rozumieniu artykułu 5 lit. d) w następujących ratach:

— w roku sprzedaży lub likwidacji, lecz nie wcześniej niż 1 stycznia 1993 r.	— 20%,
— w następnym roku	— 30%,
— w trzecim roku	— pozostałe 50%;

b) W przypadku fundamentalnej nierównowagi bilansu płatniczego Umawiające się Strony przystąpią do konsultacji w celu uzgodnienia innego możliwego do przyjęcia uregulowania kolejnych transferów przewidzianych pod literą a). W przypadku sporu między Umawiającą się Stroną a inwestorem drugiej Umawiającej się Strony w sprawie wykładni i stosowania postanowień zawartych pod literą a), w powiązaniu z literą b), pierwsze zdanie, trybunał arbitrażowy powołany zgodnie z artykułem 11 jest zobowiązany do zawieszenia postępowania do czasu zakończenia konsultacji między Umawiającymi się Stronami.

c) Korzystniejsze porozumienie między polskimi władzami a inwestorem pozostaje nienaruszone.

7. Przy przewozie towarów i osób mających związek z inwestycją Umawiające się Strony, z zastrzeżeniem istniejących między Umawiającymi się Stronami porozumień międzynarodowych, nie będą stosować wyłączeń ani stwarzać utrudnień przedsiębiorstwom transportowym drugiej Umawiającej się Strony i w razie potrzeby udzielią zezwoleń na dokonanie transportu.

Po zaznajomieniu się z powyższą umową, w imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Dano w Warszawie dnia 21 grudnia 1989 r.

Prezydent Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej: *W. Jaruzelski*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*